

© E. Merille

Het Belang van het Kind: een dialoog tussen theorie en praktijk

Het belang van het kind
in familiale aangelegenheden

Document ter voorstelling van de Conferentie

Federale Overheidsdienst
Justitie

FÉDÉRATION
WALLONIE-BRUXELLES

“Het concept van het belang van het kind wordt vaak ingeroepen om tussenkomsten te rechtvaardigen die achteraf catastrofaal blijken voor kinderen en hun families. Of dit nu voorkomt binnen de context van een scheiding of die van de bescherming van een kind in gevaar, de daartoe door de maatschappij gemachtigde volwassenen - magistraten, politieambtenaren, sociale werkers, medici - komen tussenbeide in naam van een concept waarvan de afbakening vaag is en misbruik toelaat.”¹

¹ J. Goldstein, A. Freud, Albert J. Solnit, Dans l'intérêt de l'enfant et Avant d'invoquer l'intérêt de l'enfant, vertaald en voorgesteld door L. Séailles, uitgegeven bij ESF éditeur, 1983

Inleiding

In het kader van de viering van de 25ste verjaardag van het Verdrag van de Verenigde Naties inzake de Rechten van het Kind en van het Belgisch Voorzitterschap van het Comité van Ministers van de Raad van Europa, zullen de Belgische overheden, met de ondersteuning van de Afdeling kinderrechten van de Raad van Europa, een Europese Conferentie organiseren die zich toespitst op "het Belang van het Kind". Deze Conferentie van anderhalve dag zal plaatsvinden in Brussel op 9 en 10 december 2014.

De Conferentie zal de uitdagingen onderzoeken en bespreken die de uitvoering van deze complexe notie stelt aan beleidsmakers en zal specifieke aandacht besteden aan het belang van het kind in familiale aangelegenheden.

De doelgroep van de Conferentie bestaat zowel uit experts, beleidsmakers en professionals die betrokken zijn bij de beslissingen die een impact hebben op het leven van kinderen als uit vertegenwoordigers van de voornaamste Europese instellingen en niet-gouvernementele organisaties die de rechten van het kind verdedigen. Elke lidstaat van de Raad van Europa wordt uitgenodigd om een delegatie van twee vertegenwoordigers aan te duiden met een veelzijdig profiel (academici, beleidsmakers, mensen uit de praktijk). Het totaal aantal deelnemers wordt geschat op 140 personen.

De geschiedenis heeft voldoende aangetoond dat tijden van economische, financiële, sociale en ecologische crisis niet gunstig zijn voor kinderen en jongeren en voor de verdediging en bevordering van hun rechten. Meer dan ooit moeten de kinderen dus centraal staan in de bezorgdheden van beleidsmakers. Het VN-Verdrag inzake de rechten van het kind schrijft voor dat "in alle beslissingen die kinderen aanbelangen, of zij nu genomen worden door openbare instellingen of privé-instellingen voor sociale bescherming, door rechtbanken, door administratieve overheden of door wetgevende organen, moet het belang van het kind een primordiale overweging zijn". Het belang van het kind op de agenda plaatsen van een Europese Conferentie is de manier waarop de Belgische overheden gekozen hebben om het kind opnieuw centraal te stellen.

Een van de voornaamste uitdagingen bestaat erin beleidsmakers te mobiliseren met betrekking tot de notie van het belang van het kind opdat zij er primordiaal rekening mee zouden houden tijdens hun dagelijkse beslissingen. Het gaat er inderdaad om dat de rechters, psycho-medisch-sociale werkers, psychologen, pedagogen en andere professionals die met kinderen en jongeren werken zouden kunnen beschikken over de nodige instrumenten om het belang van het kind te evalueren en te bepalen.

Om deze doelstelling te bereiken hebben de Belgische overheden ervoor gekozen om de normatieve bepalingen die deze notie omkaderen alsook de deontologische en ethische regels die eronder vallen en de procedurele regels die ze begeleiden beter bekend te maken en te ontwikkelen.

Conferentie

De Europese Conferentie met als titel “Het Belang van het Kind: een dialoog tussen theorie en praktijk” past binnen de prioriteiten die werden weerhouden door het Belgisch Voorzitterschap van het Comité van Ministers van de Raad van Europa met betrekking tot het thema “promotie en realisatie van de mensenrechten”.

Doelstellingen en verwachte resultaten van de Conferentie:

De Conferentie streeft drie doelstellingen na:

1. de balans opmaken van het begrip en de toepassing van het belang van het kind binnen de internationale context en de verschillende nationale contexten;
2. de remmingen en hefboomen identificeren die worden ervaren door beleidsmakers bij de toepassing van het belang van het kind en pistes voor oplossingen aanreiken;
3. ethische, procedurele en praktische standaarden opsporen en ontwikkelen die praktijkwerkers en beleidsmakers ondersteunen bij het in overweging nemen van het belang van het kind.

De voornaamste lessen die worden getrokken uit de Conferentie zullen worden voorgelegd aan het Comité van Ministers van de Raad van Europa.

Structuur van de Conferentie en thema's:

De Conferentie zal bestaan uit twee delen. Het eerste deel zal zich toespitsen op het belang van het kind in het algemeen terwijl het tweede deel zal focussen op het belang van het kind in familiale aangelegenheden. De lessen die worden getrokken uit het werk dat wordt verricht in het eerste deel zullen stof opleveren voor het werk in het tweede deel.

De Conferentie zal openen met een plenaire zitting en een rondetafelgesprek die voornamelijk gewijd zal zijn aan het begrip en de toepassing van het normatieve kader met betrekking tot het belang van de kind (het VN Verdrag inzake de Rechten van het Kind en de Algemene Beschouwing nr. 14 (2013) van het VN-Comité voor de Rechten van het Kind over het recht van het kind om zijn of haar belangen de eerste overweging te laten vormen).

Dit zal worden gevolgd door een tweede plenaire zitting die het begrip en de toepassing van het belang van het kind zal ondersteunen door de inbreng van andere disciplines (ontwikkelingspsychologie en pedagogische wetenschappen).

Vier workshops die parallel worden georganiseerd, zullen het begrip en de toepassing van het belang van het kind in het algemeen verder uitdiepen. Deze workshops zullen de vragen en spanningen onderzoeken die voorkomen bij de effectieve uitvoering van het belang van het kind.

De eerste workshop zal de relatie uitdiepen tussen het belang van het kind en het recht van kinderen om gehoord te worden, in het bijzonder voor wat betreft de eigen visie op het eigen belang. Het zal de manier waarop tegemoet kan gekomen worden aan de verplichtingen met betrekking tot artikel 12 IVRK in de uitvoering van artikel 3 §1 IVRK aankaarten. De praktische kwesties met betrekking tot de noodzaak, de manier en de gepaste wijze om kinderen te horen over wat “het beste is voor hen” zullen worden besproken.

De tweede workshop zal gewijd zijn aan de kwestie van het zoeken naar een evenwicht tussen de belangen van het kind en die van andere betrokkenen. In de workshop zal het gaan over de conflicten die zich kunnen voordoen tussen het belang van het kind en dat van andere partijen, zoals de ouders, de familie, professionals en de maatschappij. Er zal ook gesproken worden over de conflicten tussen de verschillende bepalingen met betrekking tot kinderrechten en de conflicten tussen de rechten van één kind en die van een groep kinderen. De workshop zal focussen op het zoeken naar oplossingen die het belang van het kind respecteren en beschermen om conflicten te ontwarren.

De beoordeling van het belang van het kind komt aan bod in de derde workshop. Het kind heeft het recht dat zijn belang wordt beoordeeld. Maar hoe? Het Comité voor de Rechten van het Kind vindt het nuttig om een niet-exhaustieve en niet-hiërarchische lijst te ontwikkelen met elementen die kunnen worden gebruikt bij de beoordeling van het belang van het kind door beleidsmakers. Deze workshop zal de evaluatiemethodes, de vragen die daarover bestaan en de evaluatiecriteria van het belang van het kind die worden gebruikt door de mensen in de praktijk bespreken.

Tot slot zal de vierde workshop zich toeleggen op de manier waarop er toezicht kan worden gehouden op de naleving van het belang van het kind, de vraag naar de monitoring. Het voorbeeld van de teruggestuurde asielzoekende minderjarigen zal het belang onderstrepen van het monitoren. Beoordeling en bepaling van het belang van het kind zijn niet voldoende, het is essentieel dat er voor opvolging en monitoring van deze beslissing wordt gezorgd. De workshop zal dus handelen over wat in het belang van het kind is, eens de beslissing is genomen (verplichting tot monitoring, frequentie, herziening van de beslissing, begeleiding, etc.).

Het tweede deel dat zich richt op het belang van het kind in familiale aangelegenheden zal worden ingeleid op het einde van de eerste dag met een plenaire zitting. Die zal worden gewijd aan de analyse van de rechtspraak met betrekking tot familiale aangelegenheden van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, aan de remmingen en hefboomen die worden ervaren door de professional in de toepassing van het belang van het kind en tot slot aan de kwesties en perspectieven van de kinderen met betrekking tot het rekening houden met hun belang inzake familiale aangelegenheden.

De tweede dag van de Conferentie zal beginnen met een voorstelling van de voornaamste conclusies en opvallende punten die zijn voortgekomen uit de workshops van de eerste dag.

Vier workshops die parallel worden georganiseerd, zullen vervolgens het begrip en de toepassing van het belang van het kind in familiale aangelegenheden verder uitdiepen.

De eerste workshop zal worden gewijd aan het belang van het kind tijdens de scheiding van de ouders, met als belangrijkste inbreng de stem van kinderen die verschillende situaties van ouderlijke scheiding ervaren of ervaren hebben. Deze workshop zal niet alleen het in overweging nemen van het belang van het kind behandelen tijdens de beslissing over de ouderlijke scheiding maar ook het belang van het kind met betrekking tot de concrete levensomstandigheden voor het leven van het kind na de scheiding (verhuis, modaliteiten met betrekking tot de voogdij, schoolkeuze, etc.).

De tweede workshop zal zich richten op het belang van het kind bij de plaatsing in een instelling of in een opvanggezin. Het belang van het kind bij de beslissing tot plaatsing maar ook het respecteren van het belang van het kind bij de voorwaarden tot plaatsing zal besproken worden.

De derde workshop zal zich toespitsen op het belang van het kind van wie de ouders in de gevangenis zitten. De relatie tussen het belang van het kind en het al dan niet in stand houden van de familiebanden en de context waarbij de ouder is opgesloten in de gevangenis zal worden onderzocht. De stem van kinderen en van ouders die verschillende situaties van gevangenschap ervaren of hebben ervaren zal worden beluisterd.

Het belang van het kind dat wordt geconfronteerd met de zoektocht naar zijn herkomst in de verschillende contexten van afstamming zal aan bod komen in de vierde workshop. De workshop zal hierbij de kwesties aansnijden die onopgelost zijn met betrekking tot het in overweging nemen van het belang van het kind in verschillende situaties zoals bij adoptie, bij medisch geassisteerde voortplanting, bij discreet bevallen, bij draagmoederschap of bij andere contexten van afstamming.

De Conferentie zal worden afgesloten met een laatste plenaire zitting waar sprekers van verschillende achtergronden een synthese zullen maken van de bijdragen en discussies om er de voornaamste ethische, procedurele en praktische standaarden uit te trekken die mensen in de praktijk en beleidsmakers moeten ondersteunen bij het in overweging nemen van het belang van het kind.